

Propozycje ćwiczeń z zajęć korekcyjno – kompensacyjnych dla klas I-VIII

Ćwiczenia usprawniające analizator wzrokowy

- Wyznaczanie granic wyrazów w tekście napisanym bez przerw, wstawienie znaków interpunkcyjnych w odpowiednich miejscach.
- Gra w scrabble, domino obrazkowe, literowe lub sylabowe.
- Czytanie tekstu napisanego różną czcionką.
- Dopasowywanie słów do wzorca graficznego, np.: „Przyporządkuj odpowiednie wyrazy do zaprezentowanego obrazka”.
- Usuwanie z tekstu wyrazów, które są niepotrzebne.
- Wyszukiwanie innych słów, które ukryły się w wyrazach, np. „Jakie słowa kryją się w wyrazach: waleń, obibok, zlewozmywak, słońce, kotwica?”. Wyszukiwanie różnic w obrazkach lub słowach.
- Dobieranie par identycznych obrazków.
- Rozpoznawanie obrazków opisywanych słownie.
- Zabawy typu „Kto zmienił miejsce?” albo „Do czego to pasuje?”.
- Dobieranie postaci do ich cieni albo konturów.
- Porządkowanie historyjek obrazkowych.
- Opowiadanie historyjki przedstawionej na obrazkach.
- Dobieranie części do całości.
- Układanie puzzli lub ilustracji po uprzednim ich przecięciu.
- Nazywanie czynności przedstawionych na rysunkach.
- Szeregowanie figur według określonych zasad.
- Różnicowanie figur geometrycznych pod względem koloru, kształtu, wielkości itp.
- Obrysowywanie prostych figur, łączenie kropek, kopiowanie przez kalkę.
- Rysowanie z pamięci lub pod dyktando.
- Odtwarzanie z pamięci prostych układów klocków.
- Zabawy w geometryczne domino, geometryczne loteryjki i mozaikowe układanki.
- Segregowanie liter, np. „Z rozsypanych liter otocz kółkiem wszystkie literki K”. □ Wyszukiwanie tej samej litery w tekście.
- Wyodrębnianie sylab w wyrazach.
- Wyszukiwanie w tekście takich samych wyrazów lub wyrazów podobnych. Ćwiczenia usprawniające analizator słuchowy

- Układanie z podanych słownie wyrazów jak największej ilości nowych wyrazów.
- Zabawa w głuchy telefon.
- Wymyślanie słów, które kończą się na ostatnią sylabę wyrazu podanego wcześniej przez innego ucznia (wyrazowe domino).
- Ćwiczenia z wykorzystaniem nagrań odgłosów zwierząt, dźwięków instrumentów muzycznych, odgłosów dochodzących z kuchni („Co usłyszałeś? Zgadnij, co to jest?”).
- Wyklaskiwanie lub wystukiwanie struktur dźwiękowych według podanego wzoru.
- Napisanie planu wydarzeń lub wykonanie ilustracji do przeczytanego na głos przez nauczyciela fragmentu tekstu.
- Określanie strony, z której dochodzi dźwięk.
- Kończenie rozpoczętych zdań lub sylab.
- Podział zdania na wyrazy i wyrazu na sylaby.
- Liczenie słów w zdaniu.
- Różnicowanie znaczenia wyrazów, które brzmią podobnie, np. „Wymów i powiedz, czym się różnią słowa: panna – pana, kura – góra, wybij – wbij, drwij – drwi”.
- Układanie wyrazów z sylab lub uzupełnianie wyrazów brakującymi sylabami.
- Dobieranie podpisów do obrazków.
- Wyodrębnianie głosek w wygłosie, śródgłosie i nagłosie.
- Różnicowanie głosek podobnych fonetycznie.

Ćwiczenia redukujące zaburzenia lateralizacji i orientacji w przestrzeni

- Kreślenie w powietrzu dużych kulistych kształtów obiema rękami.
- Zamalowywanie dużych powierzchni obiema rękami.
- Kreślenie równocześnie obiema rękami określonych wzorów.
- Lepienie z plasteliny.
- Zbieranie drobnych elementów obiema rękami.
- Obrysowywanie szablonów figur geometrycznych ręką dominującą.
- Usprawnianie ręki dominującej poprzez: rysowanie po śladzie, rysowanie szlaczków, kreślenie znaków literopodobnych.
- Różnicowanie lewej i prawej strony ciała.

- Odtwarzanie układów gimnastycznych prezentowanych przez nauczyciela.
- Określanie położenia przedmiotów względem siebie (u góry, niżej, wyżej, po lewej stronie od...).
- Rozwiązywanie labiryntów („Znajdź drogę do...”).
- Wykonywanie określonych ruchów na sygnał („Przykucnij, gdy przestanie grać muzyka”).
- Zabawy ruchowe („Idź prosto, zatrzymaj się, dwa kroki w lewo, jeden krok w tył, trzy kroki w prawo...”). Ćwiczenia koordynacji wzrokowo-ruchowej i zdolności grafomotorycznych
- Zabawy ze skakanką, ćwiczenia na równoważni, ćwiczenia marszu, biegu.
- Zabawy z piłką, balonem, woreczkami.
- Rzucanie do celu.
- Przenoszenie piramidek klocków tak, by się nie rozsypały.
- Rozpoznawanie przedmiotów z zawiązanymi oczami.
- Wydzieranki, wyklejanki, wycinanki, kolorowanki.
- Lepienie w glinie.
- Zabawy konstrukcyjne, majsterkowanie.
- Nawlekanie koralików na sznurek.
- Przyszywanie guzików, haftowanie.
- Malowanie pędzelkiem na szkłe.
- Układanie kompozycji według wzoru.
- Malowanie w obrębie konturów.
- Kończenie rysunku według prezentowanego wzoru.
- Pisanie palcami zamoczonymi w farbie na dużych arkuszach.

Ćwiczenia na czytanie ze zrozumieniem.

- Wypełnianie luk w tekście.
- Nadawanie tytułów akapitom przeczytanego tekstu.
- Rozwiązywanie rebusów.
- Ćwiczenia gałek ocznych w celu poszerzenia pola widzenia.
- Tworzenie pytań do przeczytanego tekstu.
- Czytanie z przesłonką – w okienku najpierw widać pojedyncze wyrazy, by na koniec odkryć całą linię tekstu.

Ćwiczenia ortograficzne

- Praca ze słownikiem ortograficznym.
- Krzyżówki ortograficzne.
- Tworzenie wyrazów pokrewnych do wyrazów z trudnością ortograficzną, np. marzec – marcowy.
- Podanie zasad ortograficznych uzasadniających pisownię trudnego wyrazu.
- Założenie zeszytu pracy, w którym dziecko tworzy własny słownik ortograficzny – zapisuje wyraz, który sprawia mu trudność (np. pożyczka), literkę „ż” należy podkreślić na czerwono. Potem dziecko pisze uzasadnienie pisowni wyrazu, dopisuje wyrazy pokrewne, przysłowia, wyrażenia i związki frazeologiczne do danego wyrazu, jak i do słów z rodziny wyrazów. Może wykonać również rysunek, który pomoże mu zapamiętać trudny wyraz. Przykładowe ćwiczenia dla dyslektyków:

1) Dopisz do podanych wyrazów takie ich formy, by zachodziła wymiana „rz” na „r”. morze - ... lekarz - ... tworzyć - ... powtórzyć - ...

2) Podziel tekst na wyrazy, by miał on sens. Przepisz go. Przestrzegaj zasad ortograficznych i interpunkcyjnych.

Już skończył się rok szkolny poro zdaniu świadectw wszyscy odetchnęli z ulgą
areszcie każdy odpocznie uczniowie przestaną się uczyć (jakby w ogóle się uczyli)
liprzed całym rokiem szkolnym nauczyciele przestaną chodzić do pracy a panie sprząta-
czki będą mogły wreszcie posprzątać i nikim w najbliższym czasie
nie zakłóci spokoju

3) Usuń z tekstu wyrazy, które nie są potrzebne. Janek poszedł nareszcie
potrzeba spać. Marudził dość dobro długo, że nie jest mały śpiący. W
końcu zmęczenie narzędzia wzięło górę szczyt. Dziecko samo poszło na
basen do łazienki i umyło się zrobiło pod prysznicem.

4) Z podanych wyrazów ułóż jak najwięcej nowych słów, np.
mandarynka – dary, draka, manna, kara, mara, rynna, dama. lokomotywa
- ... krasnoludki - ... urzeczywistnienie - ... różnokolorowy - ...

5) Uzupełnij wyrazy częstką „-erz” lub „-arz”. mur... koryt... maryn...
żołni... kołni... zmi... ch tw... licht... tal...

6) Utwórz wyrazy. bud- ham- rys- podar- -uje ład- opiek- -ulec -unek
hod- kas-

7) Ułóż podane wyrazy w kolejności alfabetycznej i podkreśl „rz”. rześki,
narzeczona, zwierzę, spojrzenie, zarzut, burza, Rzym, egzemplarz,

chrzan, wierzba, urząd, porządek, orzeczenie, kurz, tchórz, marynarz, jarzyna

8) Uzasadnij, że „ó” wymienia się na „o”, „a” lub „e”. Uzupełnij. mój - ... - chłodno ... - twoje wódz - ... - swoje zespół - ... trójka - ... - gniecie rój - ... - plecie róg - ... łóżko - ... - brzoza wzór - ... samochód - ... twórca - ... - mrozy obwód - ... - czworo spokój - ...

9) Uzupełnij zdania wyrazami w nawiasach, odpowiednio zmieniając ich formę. Podkreśl zakończenia „-ów”, „-ówka”, „-ówna”. Asia nie lubi (lody) Mama ma dużo różnych (kłopoty) Wysokich (płoty) ... nikt nie przeskoczy. Nie lubię czyścić (buty) Cóрка pani Maliszowej to (Malisz) W mojej okolicy jest dużo (ogrody) Hodowla (króliki) ... stała się bardzo opłacalna.

10) Utwórz wyrazy pokrewne do podanych, by zachodziła wymiana „ż” na „g”, „dz”, „h”, „s”, „ź”, „z”. drużyna - ... książka - ... można - ... odważny - ... potężny - ... mrożenie - ... gwizdże - ... dróżka - ... każe - ...

11) Znajdź w ciągu wyrazowym słowa z „ż”. żółtwróżkabazuróż

12) Uzupełnij zdania podanymi wyrazami: odniósł, szóstkę, obóz, mróz, podnóża, podróż, krótki, rój, mój.

Zimą dzień jest bardzo Tęgi ... szczypał w nos i uszy. Karol planował długą Żołnierz ... w walce zwycięstwo. ... kolega napisał klasówkę na Nasz ... rozbiliśmy u ... gór. Pszczelarza zaatakował ... pszczoł. 13) Przeczytaj uważnie tekst, a następnie zasłoń kartką i uzupełnij luki w zdaniach. Kasia i Asia przyrzekły mamie, że będą się grzecznie bawiły i nie pójdą nad rzekę. Zabrały ze sobą żółwia Grzegorza i poszły do parku bawić się wśród drzew. Kasia i Asia ... mamie, że będą się ... bawiły i nie pójdą nad Zabrały ze sobą ... Grzegorza i poszły do parku bawić się wśród Pojutrze rozpoczną się zawody rowerzystów. Udział wezmą zawodnicy z różnych szkół i przedszkoli z całego miasta. Trenerzy wszystkich drużyn mają dużo pracy. Pojutrze rozpoczną się zawody... . Udział wezmą zawodnicy z ... szkół i ... z całego miasta. ... wszystkich drużyn mają ... pracy.

Ćwiczenia manualne i grafomotoryczne:

- prace plastyczne - techniczne z zastosowaniem różnych technik, np.: malowanie farbami, rysowanie, lepienie, wycinanie, wrywanie,
- kalkowanie, odwzorowywanie figur, obrazków, liter, pisanie po śladzie,

- ćwiczenia w kaligrafii pisma.

Ćwiczenia rozwijające percepcję wzrokową i koordynację wzrokowo - ruchową:

- układanie wzorów z części (domina, klocki, loteryjki, układanki, puzzle),
- kończenie zaczętych rysunków,
- porównywanie wzorów,
- tworzenie wyrazów z podanych liter,

Ćwiczenia rozwijające percepcję słuchową:

- podawanie przez dziecko głosek i sylab w wyrazie (liczenie głosek i sylab w wyrazie, wyróżnianie samogłosek i spółgłosek),
- kończenie rozpoczętego wyrazu, zdania,
- wystukiwanie rytmów,
- nauka na pamięć krótkich wierszy.

Ćwiczenia doskonalące technikę czytania:

- czytanie wyrazów, zdań, tekstów sylabami,
- czytanie ciche, głośne, chóralne,
- czytanie fragmentów tekstu na zmianę z dzieckiem.

Ćwiczenia w pisaniu:

- przepisywanie liter, sylab, wyrazów, zdań po dokonaniu analizy ortograficznej,
- uzupełnianie luk w wyrazach,
- układanie zdań z rozsypanek sylabowych, zdaniowych,
- utrwalanie znajomości poznanych zasad.

Ćwiczenia rozwijające percepcję i pamięć wzrokową

Rozwijanie spostrzegawczości, analizy wzrokowej opartej na konkretności:

Obserwacja

- obserwacja najbliższego otoczenia w różnych okolicznościach („co widzisz w tym pokoju?”, „co jest na stole?”),
- obserwacja tego co znajduje się wokół dziecka (ludzi, zwierząt, dzieci – „kto się bawi z...?”).

Wyszukiwanie

- wyszukiwanie obrazka do nazwy przedmiotu wskazanej przez nauczyciela lub wyrazu odczytanego przez dziecko – jajo, kura, palma, domek, kotek, krowa, cielak,
- wyszukiwanie dwóch przedmiotów takich samych, np. dwa jaja, dwie kury, dwie piłki,
- wyszukiwanie dwóch przedmiotów podobnych, ale różniących się charakterystycznym elementem – zabawa grą „kontrasty” (np. parasol otwarty – zamknięty; tort cały – mały kawałek; kubek cały – stłuczony) – wstęp do wyodrębniania różnic,
- dostrzeganie prawidłowości lub nieprawidłowości we wskazaniu określonego w zabawie przedmiotu – nauczyciel pokazuje psa i mówi: „to jest kot”, dziecko poprawia nauczyciela.

Wyodrębnianie i rozpoznawanie wybranych kształtów oraz tworzenie z nich prostych układów

Układanie

- wznoszenie prostych budowli według wzoru, np. pociąg, wieża,
- układanie klocków w jednej linii (tworzenie prostych układów rytmicznych), np. zabawa w pociąg – kolorowe wagoniki (co drugi taki sam), wesołe bukiety – układanie wiosennych kwiatów (co drugi taki sam),
- tworzenie dowolnych form i układów z przedmiotów, klocków i figur,
- wznoszenie prostych, dowolnych budowli z klocków i figur geometrycznych,
- wznoszenie prostych budowli według wzoru, np. pociąg, wieża.

Nabywanie umiejętności rozpoznawania wybranych kształtów (koło, kwadrat, trójkąt)

- dopasowywanie przedmiotu, klocka do właściwego miejsca (układanki 3-4 elementowe) zgodnie z wycięciem,

- dopasowanie przedmiotu, klocka, figury do swojego cienia (zabawa „czyj to cień?”).

Dostrzeganie związków logicznych w sytuacjach życia codziennego

- układanie ciągów rytmicznych z dostrzeganiem przemienności dnia i nocy (układanie obrazków na przemian: dzień, noc, – do ćwiczenia można wykorzystać karty logiczne),
- próby kojarzenia pory dnia z czynnościami – w dzień się bawię, chodzę do przedszkola/szkoły, w nocy śpię,
- układanie obrazków według kolejności występowania po sobie: „co było najpierw, a co potem?” – dwa typowe obrazki, np. jabłko – ogryzek, jajko – kurczak, cielak – krowa.

Rozwijanie umiejętności spostrzegania, porównywania i dostrzegania typowych różnic

Porównywanie

- „co tu się zmieniło?” – ustawiamy obok siebie 3 przedmioty, dziecko zamyka oczy, w tym czasie zachowamy lub przestawiamy jeden przedmiot,
- gromadzenie przedmiotów i rzeczy ze względu na ich przeznaczenie (wiosenne kawałki wazonu, zabawki do zabawy w dom, wiosenne ptaszki do gniazd),
- dostrzeganie przedmiotów niepasujących do całości (np. koło, koło, koło, miś, lalka, lalka, klocek),
- porównywanie dwóch podobnych zabawek różniących się jedną wyraźną cechą: kolorem – dwa klocki, wielkością – samochody, klocki; zabawa „czym się różni...?” (dostrzeganie cech typowych, charakterystycznych), np. obrazki jaj wielkanocnych (jedno pokolorowane, drugie nie),
- porównywanie ze sobą dwóch przedmiotów, różniących się między sobą (wstęp do wprowadzenia pojęć ogólnych, np. „to są klocki – okrągłe – podłużne, duże – małe, czerwone – żółte; samochody: osobowe i ciężarówki”).

Doskonalenie umiejętności wyodrębniania przedmiotów do liczenia oraz liczenia na konkretach w zakresie dostosowanym do możliwości dziecka

- liczenie rąk, palców – prostowanie palców liczonych wspólnie z terapeutą,
- oglądanie palców u nóg i liczenie ich,
- liczenie przedmiotów, obrazków, np. zwierząt, następnie pokazywanie na palcach, ile ich jest,
- liczenie przedmiotów (zgodnie z zasadami przeliczania – od lewej, każdy kolejny przedmiot).

Rysowanie

Dalsze usprawnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej

- wypełnianie dużych wzorów kolorem (wypełnianie prostych kształtów ograniczonych konturem – malowanie palcem, kolorowanie kredą, węglem).

Nabywanie umiejętności prawidłowego trzymania narzędzia plastycznego

- rysowanie na dużej powierzchni (dowolne ruchy koliste, rysowanie kropek, kresek).

Utrzymanie właściwego napięcia mięśniowego (mięśnie dłoni i palców)

- łączenie kropek linią,
- pogrubianie i odwzorowanie prostych kształtów (linii pionowych i poziomych, koła) – przez prowadzenie ręki dziecka,
- kreślenie linii poziomych i pionowych (proste wzory według M. Bogdanowicz) z nauczycielem,
- kreślenie linii poziomych, pionowych samodzielnie na wzorze, według wzoru (pada deszcz, półki na zabawki),
- kreślenie linii prostych, falowanych, ukośnych (wspólnie z nauczycielem na wzorze, samodzielnie), np. fale na morzu, ślizgawka,
- rysowanie koła: po śladzie, na wzorze – linii przerywanej

źródło: A. Franczyk, K. Krajewska: „Skarbiec nauczyciela-terapeuty...”, Impuls, Kraków 2015